

Tonko Maroević
Zagreb

KAL STĪNJĀ PĪVA

Siniša Vuković: *Petrāda*, Društvo hrvatskih književnika, Zagreb, 2007.

Objavljujući već petu samostalnu zbirku na čakavštini – uz čitav niz raznovrsnih filoloških i muzikoloških publikacija – Siniša Vuković potvrđuje neistanjenu žicu svoje emotivne i verbalne rudače. Nije mu se dogodilo, kao mnogima, da od građe “jezika ditinjstva” uspije sačiniti tek lokalni spomenar, te da anegdote i sjećanja, prizori i likovi iz davnine stanu svi unutar jednih jedinih korica. Očigledno je da je njegova veza s baštinom iznimno duboka i da ga je Mnemosyne, božica pamćenja i majka svih Muza, obdarila posebnom vještinom.

S druge strane je istina da je njegova motivika homogena i koherentna, temeljno vezana za zavičajna bračka Selca i za obiteljski krug, naročito za prethodeći naraštaj (djeda i bake), što mu je i dao bitnu poputninu jučerašnjega svijeta, što mu je otvorio vrata autentičnoga starinskog govora. Ali tu je i bolna veza s premlom rano preminulom majkom, tu su i ljubavna iskustva i zanosi bliskosti, tu su i povremene reakcije na glazbeno bavljenje, a još više sjećanja na učestala prekojadranska putovanja. Ali, gdje god bio i gdje god išao, Siniša Vuković sobom uvijek nosi i brački, selački pečat i mjeru, pa sve što mu se događa kao da uspoređuje i prima po kriterijima urođenoga mu zavičajnog govora. Zato doživljeno najradije (i najuspjelije, premda pokatkad piše i na standardnom jeziku) izražava bogatom i plastičnom čakavštinom.

Prethodeće četiri zbirke ovaj je autor organizirao po strožim tematskim ili formalnim okvirima. U prvoj, *Diladūr* (2001) okosnica je bila na motivu obrade kamena, druga, *Kartulīna sa škōja* (2002) zajedništvo je nalazila u vezanom obliku soneta, treća, *Lumīn pril tabernākulon* (2003) bila je cjelovita kako po sonetnoj konstanti tako i po tematskoj dominantu (podnaslov “pujiške pisme” ukazuje da su pjesme nastale na talijanskom, apulijskom tlu), a četvrta, *Kvōška i pīplīci* (2006) donosila je rezultate okušavanja čakavštine na kompleksnim i novim oblikovnim zadacima, kao što su kratka poema i čitav niz minijatura zvanih haiku.

Novosklopljena zbirka *Petrāda* i formalno je i “ikonografski” najšira, jer su u njoj okupljene pjesme pisane najrazličitijim metrom i načinom komponiranja teksta, a ujedno i pjesme inspirirane svim registrima doživljajnosti što ih Vuković poznaje. Dakle, ima u njoj soneta i sasvim slobodnih stihova (s povremenom rimom, ali i bez nje), ima u njoj distiha i katrena, ali i originalnih “pjesama u prozi”. Po nekim tekstovima *Petrāda* nam nudi uvid i

u pjesnikove početke, jer su najraniji radovi datirani i 1994. ili 1995. (kad je on imao dvadesetak godina), ali na razmaku od desetljeća i više nisu izgubili na neposrednosti i lakoći.

Sedam ciklusa ukazat će nam na bitne preokupacije autora, a po samim naslovima lako ćemo zaključiti da se svjesno nije udaljio od pouzdanih afektivnih izvorišta: *Vōnj jūbāvi*, *Nōnotova māslina*, *Mōre kâ ūje*, *Škāja*, *Petrāda*, *Sūza ol Gōspē* i *Drīvo krīžā Isūkrstovēga*. Prva dva ciklusa posvećena su afektivnom okružju najbližih, ali i posljednja dva ciklusa, makar jakoga vjerskoga predznaka, ponajprije su načini molitve i traženje transcendirajuće veze s dragim osobama. Otočna sudbina nije mogla mimoći maritimnu komponentu, senzaciju putovanja, brodarenja, a selački korijeni nipošto nisu mogli mimoći kamen i njegovu mučnu obradu, ali i iznimnu snagu i nemimolaznu čistoću i ljepotu.

Doista, nije slučajno da je cijela zbirka dobila naziv *Petrāda*, jer su brački kamenolomi obilježili ambijent Sinišina djetinjstva, a i *Diladūr* je bio pretežito posvećen kamenarskom radu dragoga mu nonota. Najizričitije to iskazuje uvodna pjesma ciklusa što je ovoj knjizi dao ime – *Ditinstvo ol stīnjē*. Ali na istome se mjestu krug življenja i zatvara, ishodište i uvir ne mogu pobjeći od iskonske stijene, kobnoga kamena: “Ča jē petrāda vengo grēb”.

Teško je obuhvatiti sve raspone ove knjige, ali možemo istaknuti himnički ton *Pīse obo zemjī* ili istančanu atmosferu *Konōbe* (nemoguće je zaboraviti detalj: “A na srī konōbe rōj sītñih mūšīc / slāvi / jerbo su prvē kē su okūsīle / žestinū mlādēga vīnā.”) Možda kao kuriozitet, ali i kao ostvareni domet, treba spomenuti čakavsku varijantu antologijske Ujevićeve pjesme *Notturmo: Sēlaški nājtūran*. Iznimno je leksički bogat i ritmički specifičan sonet *Lōžje*, a na svoj je način impresivna pjesma *Gōvor mrtvacā ki je mīmo svojē vōje dospī ū grēb u kēn nī bilo nīkoga*.

Ali daleko najvažniju aktivu i pravi dobitak zbirke nalazim u grupi proznih pjesama, okupljenih u ciklusu *Škāja*. Po “stazi netlačeni” to jest po žanrovskim strminama kojima se čakavska noga nije često uspinjala, Vuković je uspio pronaći adekvatne korelative i nutarnju logiku govorenja. Ako je Mrkonjićevo *Gonetanje gomile* datum hrvatske pjesničke proze, nadahnute elementarnošću krajolika, Vukovićeva *Škāja* je svojevrсни dijalektalni pandan, usredšten oko nakupine razmravljenoga, iskidanoga kamena. Svoj objekt, to jest kamen, pjesnik je doživio kao biće, stao na njegovu stranu (gotovo pongeoovski, “na stranu stvari”) i ispisao ga u korelaciji s vatrom i zemljom, ali i sa zmijama i s gljivama. Valjda najprimjerenije svoj je odnos fiksirao u pjesmi *Kal stīnjā pīva*, gdje je glazbeni sluh odjeknuo na amblematični motiv, na duh samoga podneblja.